Lakimies Tuula Nousu 24.9.2026

Usein kysytyt kysymykset

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 102 §:n muuttamisesta

Miksi potilaan lääkehoitoa koskevia tietoja ehdotetaan tallennettavaksi nykyistä laajemmin Kanta-palveluiden reseptikeskukseen?

Uusina tietoryhminä reseptikeskukseen tallennettaisiin potilasta koskevat lääkehoidon tarkistusmerkinnät ja lääkehoidon huomiomerkinnät sekä potilaan itsehoitovalmisteen käyttöä ja potilaan laitoshoidon tilannetta koskevat merkinnät. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on erityisesti iäkkäiden ja monisairaiden henkilöiden entistä vaikuttavampi lääkehoito sekä tiedon saatavuus ja tiedonkulku potilaan lääkehoitoon osallistuvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja apteekin välillä. Muutokset parantavat lääkehoidon turvallisuutta sekä sujuvoittavat asiointia sekä terveydenhuollossa että apteekissa.

Muuttuvatko reseptikeskuksen rekisterinpitäjyyttä koskevat säännökset?
Reseptikeskuksen rekisterinpitäjiksi säädettäisiin nykyisten sähköisiä lääkemääräyksiä laativien palvelunantajien ohella myös reseptikeskukseen tietoja tallentavat palvelunantajat. Palvelunantajia koskevat vastuut laajenisivat koskemaan myös näitä muita tietoja tallentavia tahoja. Rekisterinpitäjien velvollisuuksia ei muutettaisi sisällöllisesti, vaan kysymys on rekisterinpitäjien laajennuksesta tietosisällön laajentumisen vuoksi, koska voimassa oleva säännös ei nykyisellään kata näitä.

Säädetäänkö sosiaalihuollon palvelunantajalle uusia oikeuksia tai velvollisuuksia?

Sosiaalihuollon palvelunantajalle on jo aiemmin säädetty tiedonsaantioikeus reseptikeskuksen lääkemääräystietoihin. Esityksellä sosiaalihuollon palvelunantajalle säädettäisiin tiedonsaantioikeus reseptikeskuksen tietoihin myös nyt reseptikeskukseen lisättäviksi ehdotettujen tietojen osalta voimassa olevan määräajan mukaisesti 1.11.2027. Sosiaalihuollon palvelunantajalle säädettäisiin määräaika (1.10.2029), jolloin sen olisi viimeistään otettava käyttöön reseptikeskus. Käyttöönottovelvollisuudesta sinänsä säädetään jo voimassa olevassa asiakastietolaissa. Ajantasaisen lääkitystiedon saatavuus sosiaalihuollossa parantaa lääkehoidon turvallisuutta ja sujuvoittaa työtä myös sosiaalihuollossa.

Säädetäänkö apteekille uusia oikeuksia tai velvollisuuksia?

Apteekille on jo aiemmin säädetty tiedonsaantioikeus valtakunnallisen Kanta-lääkityslistan tietoihin. Ehdotetut uudet tietosisällöt tulisivat sisältymään potilaskohtaiseen koosteeseen, valtakunnalliseen Kanta-lääkityslistaan eli apteekin tiedonsaantioikeutta koskevia säännöksiä ei ole tarvetta muuttaa. Säännöstä, joka koskee apteekin oikeutta saada lääkemääräystiedot lääkettä toimitettaessa potilaan tekemästä kiellosta huolimatta, muutettaan sen vuoksi, että nykyisen lain sanamuodon tulkinnan vuoksi lääkkeen ostaja on käytännössä voinut jäädä ilman lääkettä, jollei

hänellä ole mukanaan fyysistä paperitulostetta potilasohjeesta tai reseptien yhteenvedosta. Jatkossa lääkkeen oston yhteydessä riittäisi myös sähköisesti esitetty tieto Kanta-lääkityslistasta.

Onko ehdotettujen uusien tietojen tallentaminen reseptikeskukseen pakollista?

Lailla säädetäisiin tarkemmin eri ammattihenkilöiden oikeudesta tallentaa ehdotetut tiedot reseptikeskukseen, mutta velvollisuutta siihen ei olisi. Valtakunnallisen Kanta-lääkityslistan laajentamisen käyttöönotolla tavoitellut hyödyt tosin jäänevät saavuttamatta, jos uusia merkintöjä ei kirjattaisi keskitetysti reseptikeskukseen. Yhtenäistä kirjaamista ja tiedonhallinnan toimintamalleja tuetaan THL ylläpitämillä oppaalla ja suosituksilla.

Miten potilaan oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen uusien tietosisältöjen osalta muuttuisi?

Potilaalla on kielto-oikeus lääkkeisiin ja ehdotuksen mukaan kielto-oikeus koskisi myös itsehoitovalmisteisiin liittyviä tietoja. Esityksessä ehdotetaan uutta poikkeusta tarkistus- ja huomiomerkintöjen osalta tietyissä tilanteissa: potilaan kiellosta huolimatta voitaisiin luovuttaa hoitosuhteessa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelunantajalle ja lääkkeen määräjäälle sekä potilaan lääkehoitoon osallistuvalle apteekille lääkehoidon tarkistusmerkintää koskevat tiedot alkuperäisen tarkistuksen mukaisena sekä lääkehoidon huomiomerkinnät.

Tarkistusmerkinnän osalta poikkeuksen säätämisen peruste olisi se, että potilaan kielto-oikeuden soveltaminen tarkistusmerkintöihin vääristäisi tarkistusmerkintöjen sisältöä ja vaarantaisi potilasturvallisuuden. Huomiomerkinnän osalta poikkeuksen säätämisen peruste olisi se, että ne ovat luonteeltaan vielä keskeneräistä lääkehoitoon liittyvää viestintää ammattihenkilöiden välillä. Ehdotusten tietosuojavaikutuksia ja perustuslainmukaisuutta on selvitetty kattavasti esityksen perusteluissa. Rajoituksesta säädettäisiin siten lain tasolla poikkeussäännöksen kautta. Ehdotukset noudattavat samaa säätämistapaa kuin muut aiemmin luovuttamiskiellosta säädetyt poikkeukset.

Miten rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy omiin tietoihinsa säädettäisiin?

Valtakunnallinen Kanta-lääkityslista on reseptikeskukseen tallennetuista tiedoista muodostettava tekninen kooste. Kaikki Kanta-lääkityslistaan sisältyvät tiedot ovat lähtökohtaisesti samanlaisina kaikkien ammattihenkilöiden ja potilaan itsensä nähtävissä kansalaisen käyttöliittymän kautta.

Ehdotuksessa säädettäisiin, että potilaalla olisi oikeus saada pyynnöstä pääsy itseään koskeviin lääkehoidon huomiomerkintöihin, jollei tietosuojalain 34 §:stä tai asiakastietolain 74 §:stä muuta johdu. Tämä vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin myös rajoittamisen tavasta: huomiomerkinnät voitaisiin merkitä viivästettäviksi kansalaisen käyttöliittymässä ja viivästyksen kesto olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Viivästys voisi olla myös pysyvä. Säännös olisi informatiivinen ja sisällöltään vastaisi mainittuja säännöksiä sekä nykyisin käytössä olevaa Kanta-palveluiden yleistä toimintamallia potilastietojen viivästämisestä. Rajoitus ei ole siten kategorinen. Säännöksen tarkoituksena on säädellä huomiomerkintöjä siten, että ne säilyvät ensisijaisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden sisäisenä, keskeneräistä työtä tukevana viestintänä, eikä niitä näytetä automaattisesti kansalaisen käyttöliittymässä (OmaKanta). Tällä ehkäistään ennenaikaisia tulkintoja, jotka voisivat vaarantaa hoidon toteutusta tai potilasturvallisuutta, samalla kun rekisteröidyn tietosuojaoikeudet turvataan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain mukaisesti.